

Klimatická past místo řešení: Ministerstvo průmyslu sází na spalovny, Arnika varuje před blokací klíčového poplatku

24.6.2025 - | Arnika

Na dnešní tiskové konferenci Arnika oznámila, že proto zaslala ministrovi průmyslu a obchodu Lukáši Vlčkovi otevřený dopis, spolu s rozsáhlou studií Spalovny odpadů a životní prostředí, která upozorňuje na úskalí spalování odpadů a dokládá jeho škodlivost. Zároveň poukazuje na moderní trendy jinde v Evropě, kde se od spalování odpadů naopak ustupuje.

Varovným příkladem je Estonsko, kterým se někteří čeští aktéři inspirovali. Estonsko sice energeticky využívá 58 % odpadů, ale za cenu alarmující nízké míry recyklace, která dosahuje pouhých 33 %. To je hluboko pod cíli EU. Tamní velká spalovna v Iru u Tallinnu je dokonce nucena dovážet odpad ze zahraničí, aby naplnila svou kapacitu, protože estonský systém nakládání s odpady nedokáže vyprodukovat dostatek „paliva“. Spalovna, respektive takzvané „zařízení na energetické využívání odpadů“ (ZEVO), zároveň vytváří teplo, město je tak na přísunu odpadů zvenku de facto závislé.

V evropských zemích s vysokou mírou recyklace se vydali jiným směrem. Slovinská Lublaň dosáhla 70% míry recyklace díky intenzivnímu třídění a stala se evropským vzorem města s nulovým odpadem (zero waste), aniž by zvolila cestu jednoduché „likvidace“ odpadu v podobě obří spalovny. Rakousko zase zkombinovalo zákaz skládkování s poplatky za spalování, čímž motivovalo k recyklaci, která dnes dosahuje 63 %. Dánsko plánuje do roku 2030, v rámci strategie pro snižování emisí, snížit kapacitu svých spaloven o 30 %. Podobnou cestou útlumu se vydávají i Nizozemsko, Švédsko či Německo. Nizozemsko totiž, stejně jako Estonsko, neodhadlo kapacitu pro spalování odpadů a odpad musí v současné době dovážet z jiných zemí, aby spalovny komunálních odpadů „uživilo“.

České ministerstvo průmyslu a obchodu naopak „energetické využívání“, jinými slovy spalování odpadů dlouhodobě prosazuje jako jedno z klíčových řešení pro dekarbonizaci českého průmyslu. Tento přístup však podle Arniky představuje slepou uličku, protože spalovny jsou jen jinou formou spalování fosilních paliv – většina výhřevných plastů je z ropy. Proto Arnika v otevřeném dopisu vyzvala MPO, aby možnost zavedení poplatku za spalování odpadů neblokovalo. Tento poplatek by totiž efektivně reguloval rostoucí kapacity spaloven, které konkurují recyklaci a brání předcházení vzniku odpadů.

„Ministerstvo průmyslu a obchodu se snaží z nového Plánu odpadového hospodářství odstranit klíčový ekonomický nástroj, který by mohl regulovat masivní nárůst spalování. Poplatek za spalování je přitom standardním nástrojem, jak motivovat k přechodu na oběhové hospodářství. Bez poplatku za spalování hrozí, že Česká republika zopakuje chyby Estonska a investuje miliardy do technologií, které jsou v rozporu s našimi klimatickými závazky a které vyspělé země jako Dánsko, Rakousko či Německo už opouštějí nebo silně regulují. Zástupce MPO na jednání o POH dokonce označil odpad za obnovitelný zdroj energie,“ říká Jindřich Petrlík, programový vedoucí programu Toxické látky a odpady v Arnice.

Jak uvádí Arnika v dopise ministrovi, spalování odpadů je spojeno s vážnými zdravotními riziky. *„Emise dioxinů i dalších toxických organických látek, těžkých kovů, jemných prachových částic a mikroplastů prokazatelně ohrožují zdraví obyvatel v okolí – jsou spojeny s karcinogenitou, poruchami imunitního a nervového systému, narušením hormonální rovnováhy nebo vývojovými vadami plodu,“* píše se v dopisu. Arnika upozorňuje, že ani moderní technologie nedokážou tato rizika zcela

eliminovat. Podle vědeckých studií budou navíc spalovny představovat také významnou klimatickou zátěž a do roku 2050 by se spalování plastových odpadů mohlo stát větším zdrojem emisí CO₂ než spalování fosilních paliv.

Na tiskové konferenci Arniky tento trend potvrdil i Lee Bell, odborný poradce mezinárodní sítě IPEN a zakladatel organizace Toxics Free Australia: „V Austrálii se podařilo spalovnářský průmysl a budování nových zařízení na spalování odpadů zastavit. Po celé zemi bojovaly po desetiletí celé komunity, aby úspěšně zabránily jejich výstavbě a provozu. Zástupci spaloven přitom přes dvacet let neúnavně lobbovali u našich politiků za možnost výstavby spaloven s podporou veřejných dotací. Nikdo už ale nechce budovat nové skládky nebezpečného odpadu pro miliony tun popela ze spaloven kontaminovaného dioxiny. Farmáři se zlobí, že spalovny ohrožují toxickými látkami jejich produkci. Lidé z měst i venkova se proto v boji proti spalování spojili a nyní se proti němu staví i vysoce postavení politici. Nej hustěji zalidněný australský stát, Teritorium hlavního města Austrálie, obklopující hlavní město Canberru, spalování odpadů zcela zakázal a federální vláda odebrala projektům na stavbu spaloven odpadů veřejné dotace, které jakkoli souvisejí s bojem s klimatickou změnou. Vědí, že spalovny mají masivní emise skleníkových plynů a nejsou slučitelné s cirkulární ekonomikou.“

Arnika proto ministra průmyslu a obchodu žádá o přehodnocení současného přístupu a zahájení odborné diskuse, která bude vycházet z nejnovějších vědeckých poznatků a odpovědného přístupu k veřejnému zdraví, životnímu prostředí i ekonomické udržitelnosti.

(Pro více informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče: Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942.)

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/klimaticka-past-misto-reseni-ministerstvo-prumyslu-sazi-na-spalovny-arnika-varuje-pred-blokaci-klicoveho-poplatku>